

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2011-03-24

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, f.d. regeringsrådet Leif Lindstam och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Genomförande av direktiv om överföring av krigsmateriel

Enligt en lagrådsremiss den 24 februari 2011 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Carl Johan Wieslander, biträdd av departementsrådet Anna Maj Hultgård.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås ändringar i lagen (1992:1300) om krigsmateriel i syfte att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen samt rådets gemensamma ståndpunkt 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel.

Förslagen innebär bl.a. att lagens tillämpningsområde utökas till att omfatta tekniskt bistånd och att en mottagare av krigsmateriel eller av tekniskt bistånd här i landet ska få certifieras. En certifiering ger en mottagare i Sverige rätt att ta emot krigsmateriel eller tekniskt bistånd som överförs hit från ett EES-land enligt ett generellt överföringstillstånd som har offentliggjorts av ett EES-land.

I lagen används flera olika uttryck för den åtgärd det innebär att krigsmateriel lämnar landet. I 2 § definieras "överföring inom EES" som en förflyttning eller annan rörelse av krigsmateriel eller tekniskt bistånd från en leverantör i ett land inom EES till en mottagare i ett annat EES-land. Ibland används uttrycken "utförsel" och "föra ut" när det är fråga om mottagare i ett annat land, dvs. även tredjeland (se t. ex. definitionerna av olika tillstånd i 2 §, se också 6 §). I 14 a § första stycket och i 20 a § talas om "utförsel - - - - - till ett annat land inom EES" medan i 23 a § första stycket anges endast "utförsel - - - - - ur landet". Uttrycket "export" synes användas när det är fråga om mottagare i tredjeland.

Enligt Lagrådets mening är det angeläget att de olika uttryck som nu nämnts används konsekvent i den meningen att deras innebörd är densamma oavsett var de används. Detta förutsätter att det klargörs i vilka fall en bestämmelse avser transaktioner inom EES och transaktioner utanför EES.

1 a §

Lagrådet föreslår att tredje stycket förs samman med andra stycket och där bildar en sista mening av följande lydelse: "Det gäller dock inte ärenden om certifiering."

2 §

Lagrådet föreslår att definitionerna anges i bokstavsordning.

Den föreslagna definitionen av transitering omfattar inte transport av tekniskt bistånd, exempelvis planer, diagram, modeller etc. (se författningskommentaren till 29 §). Lagrådet föreslår att orden "eller tekniskt bistånd" förs in i definitionen omedelbart efter "krigsmateriel".

Definitionen av generellt tillstånd bör justeras redaktionellt genom att orden "till en kategori eller till kategorier" byts mot "en eller flera kategorier".

6 a §

Lagrådet ifrågasätter om första stycket behövs.

8 §

Lagrådet noterar att paragrafen förbjuder att någon, som inte har anknytning till Sverige, här i landet träffar avtal som avses i paragrafen med någon, som inte heller har anknytning till Sverige. Det innebär att om någon från Indien träffar avtal med någon från Pakistan om att gemensamt tillverka krigsmaterial i något av dessa länder eller i ett tredje land åtminstone teoretiskt kan straffas enligt 25 §. Lagrådet ifrågasätter om detta kan vara avsett. Om lagtexten ändras bör motsvarande ändring göras i 7 §.

10 b §

I paragrafen anges att "man" – dvs. Inspektionen för strategiska produkter eller regeringen, se 1 a § – ska särskilt beakta vissa

omständigheter. Lagrådet föreslår att ordet "man" byts mot "Inspektionen för strategiska produkter eller regeringen".

14 a §

I författningskommentaren anges att paragrafen genomför artikel 4.8 i direktivet. I den artikeln anges att medlemsstaterna inte ska belägga komponenter med exportrestriktioner, om mottagaren i en försäkran om användning intygar att de komponenter som omfattas av överföringstillståndet ingår eller ska ingå i mottagarens egna produkter och därför inte i sig kan överföras eller exporteras i ett senare skede, utom när syftet är underhåll eller reparation.

I paragrafens första stycke föreskrivs att ett tillstånd som avser utförelse av krigsmateriel eller lämnande av tekniskt bistånd till ett annat land inom EES inte får förenas med villkor som innebär begränsningar när det gäller utförelse eller lämnande till ett land utanför EES av komponenter till den krigsmateriel eller till det tekniska bistånd som omfattas av tillståndet, om mottagaren i det andra EES-landet har lämnat en försäkran om användning till Inspektionen för strategiska produkter.

I förhållande till direktivtexten innebär paragrafens första stycke den inskränkningen att förbudet mot begränsande villkor gäller endast om det är fråga om komponenter till krigsmateriel eller tekniskt bistånd som omfattas av ett lämnat tillstånd.

I paragrafens andra stycke föreskrivs att ett tillstånd enligt 6 § första stycket får förenas med begränsande villkor om överföringen inom EES är känslig. Av artikel 4.8 synes framgå att möjligheten att föreskriva sådana villkor inte är begränsad till överföring inom EES.

I 2 § finns en definition av "försäkran om användning" som är baserad på artikel 4.8 i direktivet. Definitionen ansluter mycket nära till artikeln.

Enligt Lagrådets mening kan definitionen av "försäkran om användning" utgå och 14 a § utformas på ett enklare sätt i närmare överensstämmelse med artikel 4.8 i direktivet och förslagsvis ges följande lydelse:

Om en mottagare i ett annat EES-land av komponenter till krigsmateriel eller tekniskt bistånd lämnat en försäkran om användning till Inspektionen för strategiska produkter får tillståndet till utförelse av komponenterna inte förenas med villkor om exportrestriktioner, om inte annat följer av tredje stycket.

I en försäkran om användning enligt första stycket ska mottagaren intyga att komponenterna ingår eller ska ingå i dennes egen krigsmateriel eller egna tekniska bistånd och därför inte i sig kan överföras inom EES eller exporteras utanför EES i ett senare skede, utom när det gäller reparation eller underhåll.

Om en överföring som avses i andra stycket är känslig, får dock inspektionen eller regeringen förena ett tillstånd enligt 6 § första stycket med villkor som avses i första stycket.

14 b §

Som paragrafen är utformad leder den tanken till att ett generellt tillstånd får förenas med villkor som ska vara uppfyllda för att registrering hos Inspektionen för strategiska produkter ska få ske. Även om innebörden av artikel 5.4 i direktivet, som ligger till grund för paragrafen, inte är helt klar – där talas om "fastställa villkor för registrering" – måste antas att avsikten är att medlemsstaterna får föreskriva att ett generellt tillstånd förutsätter att registrering har skett.

Lagrådet föreslår därför att ordet "för" byts mot "om".

15 a §

Lagrådet föreslår att orden "som avser" byts mot "till" och att orden "om de villkor som ingår i tillståndet när det gäller slutanvändning" byts mot "om de villkor om slutanvändning som gäller för tillståndet".

16 §

Lagrådet föreslår att orden "får det beslutas" i första stycket byts mot "får Inspektionen för strategiska produkter eller regeringen besluta".

16 a §

Enligt paragrafens första och tredje stycken "ska det andra landet underrättas" respektive "ska övriga länder inom EES och Europeiska kommissionen underrättas". Enligt Lagrådets mening bör i båda fallen anges vem som ska svara för underrättelsen och till vem underrättelsen ska lämnas. Under förutsättning att avsikten är att det är Inspektionen för strategiska produkter som ska svara för underrättelsen och att den ska lämnas till behörig myndighet i ett annat EES-land kan, om saken anses böra regleras i lag, sista delen av första stycket och tredje stycket lyda:

"...påverkas, ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i det andra landet och en utvärdering av situationen begäras."

Om inspektionen har meddelat ett sådant beslut, ska inspektionen underrätta de behöriga myndigheterna i övriga länder inom EES och Europeiska kommissionen om beslutet och om skälen för detta.

23 a §

Lagrådet föreslår att ordet "tillståndshavaren" infogas först i punkt 3.

25 §

Bestämmelsen i första stycket straffbelägger bl.a. vissa åtgärder som uppsåtligen eller av oaktsamhet sker utan erforderligt tillstånd.

Lagförslaget innebär att det införs ansvar även för brott mot tillståndskravet enligt 6 § när det gäller lämnande av tekniskt bistånd till någon utanför landet. Straffbestämmelsen i andra stycket avser den som uppsåtligen eller av oaktsamhet genom vilseledande förmår Inspektionen för strategiska produkter eller regeringen att lämna sådana tillstånd som avses i första stycket. Utformningen av lagtexten i de två styckena skiljer sig åt på ett enligt Lagrådets mening omotiverat sätt. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse:

Den som uppsåtligen

1. bryter mot 3-5 §§, 6 § när det gäller krav på tillstånd för lämnande av tekniskt bistånd, 7-10 §§ eller förbud som har meddelats med stöd av 12 § eller

2. genom vilseledande förmår Inspektionen för strategiska produkter eller regeringen att meddela tillstånd enligt 3-5 §§, 6 § när det gäller krav på tillstånd för lämnande av tekniskt bistånd eller 7-10 §§ och därigenom föranleder att avtal fullföljs, att tekniskt bistånd lämnas till någon utanför landet eller att tillhandahållande kommer till stånd döms till böter eller fängelse i högst två år.

Om gärningen har begåtts av oaktsamhet, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

27 §

Lagrådet noterar att i första stycket 3 föreskrivs straff för den som lämnar en oriktig uppgift i en handling som ges in till tillsynsmyndigheten, även om uppgiften inte har någon betydelse för prövningen av ärendet. Lagrådet ifrågasätter om detta kan vara avsett.